

Dwa początki

Niezależne Zrzeszenie Studentów w Częstochowie, 1980-1990

Do przełomu sierpniowego 1980 roku jedynym zorganizowanym niezależnym środowiskiem w Częstochowie było Duszpasterstwo Akademickie, które działało w piwnicy Domu Biskupiego. Duszpasterz akademicki ks. Ireneusz Skubiś nie tylko dbał o formację duchową studentów, ale i poprzez prelekcje zapraszanych gości (m.in. ze środowiska ROPCiO), uzupełniał wiadomości studentów o przemilczane i zakłamanie fragmenty historii Polski.

Fala strajkowa dotarła do Częstochowy po podpisaniu porozumień sierpniowych, w których studenci nie brali udziału. W zakładach pracy tworzyły się nowe związki zawodowe, 27. września zawiązał się Regionalny Komitet Założycielski NSZZ "Solidarność". Powstanie niezależnej organizacji studenckiej było konsekwencją tego ruchu. 27. września grupa założycielska (Gerard Żakowski, Jacek Polaczek, Rafał Stępiak, Tomasz Wiśniewski i Ewa Ernt) zgłosiła rektorowi WSP powstanie Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Nawiązali kontakt ze studentami Politechniki, w tym z uczestnikami Duszpasterstwa Akademickiego. W nocy z 29. na 30. września grupa 14 studentów utworzyła Tymczasowy Komitet Założycielski Niezależnego Zrzeszenia Studentów Politechniki Częstochowskiej, byli to z wydziału metalurgicznego: Marek Gadaj, Dariusz Szparaga, Czesław Wojdała, Adam Zborowski, Zofia Dziewiątkowska, z wydziału budowy maszyn: Andrzej Wosik, Mariusz Smorenda, Marek Wirski, Norbert Jaskóła, Marian Dzik, Gabriela Piecuch, z wydziału elektrycznego: Marek Filipecki, Tadeusz Woźniak, Franciszek Rudzki (oraz Waldemar Tazbir i Tomasz Turlejski - ieobecni na zebraniu). Studenci wyprzedzili tym samym pracowników obu uczelni - na Politechnice NSZZ "Solidarność" powstał dopiero 8 października.

30. września w auli WSP odbyło się otwarte zebranie informacyjne NZS, uczestniczyło w nim 250 studentów z WSP i Politechniki, prowadził je Tomasz Wiśniewski. Zgłoszono postulaty: zniesienie służby wojskowej, zwiększenie udziału studentów w organach kolegialnych uczelni, wpływ studentów na program nauczania, podniesienie wysokości stypendium, zniesienie komisji dyscyplinarnej, zwiększenie autonomii uczelni. Poinformowano o powstaniu NZS na Politechnice. Po zebraniu 30 osób wpisało się na listę TKZ-u.

TKZ NZS Politechniki zorganizował 8. października otwarte zebranie informacyjne w klubie "Politechnik", na którym na listy TKZ wpisało się 60 osób. Wysunięto dodatkowe postulaty: utworzenie samorządu studenckiego, ograniczenie wstępu SB i MO na teren uczelni (tylko za pisemną zgodą rektora), "zniesienie cenzury prewencyjnej i zaprzestanie dyskryminowania wydawnictw niezależnych", swobodny dostęp do wszystkich zbiorów bibliotecznych, prawo studentów do weta przy wyborze prorektorów i prodziekanów ds. studenckich, przydzielenie NZS lokalu byłego klubu "Ekstremum", podniesienie płac stażystów do średniej krajowej. 14. października na zebraniu TKZ NZS PCz przyjęto Statut i wybrano pełnomocników, reprezentujących TKZ i mających prawo zmian w statucie. Byli to: Leszek Wachelko (nieformalny lider TKZ), Tomasz Turlejski, Czesław Nowak, Marek Filipecki, Marek Gadaj, Włodzimierz Gidziela. 21. października TKZ Politechniki złożył u Rektora dokumenty wymagane do rejestracji, a 30. października przystąpił do Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego NZS. Pod koniec października, wg danych KW PZPR, TKZ-ty skupiały ok. 500 osób na Politechnice i 200 na WSP.

Stosunek władz obu uczelni do powstającego Zrzeszenia był odmienny. Rektor Politechniki po początkowym (przez dwa dni) unikaniu delegacji NZS-u, nawiązał współpracę, przydzielił organizacji lokal i pieniądze. Senat, nie bez próby wniesienia poprawek, zaaprobował Statut NZS PCz i przesłał go do Ministra. Natomiast władze WSP nie udzieliły TKZ-owi żadnej pomocy. Zmiana w nastawieniu do organizacji nastąpiła dopiero po zastąpieniu dotychczasowego rektora; po rektora został doc. dr hab. Włodzimierz Brzezina. Organizowanie się Zrzeszenia biegło dwoma odrębnymi torami - osobno na WSP, osobno na Politechnice. Było to wynikiem po części odmiennego charakteru szkół, ale także obaw, aby nie powstała "czapa" - zbędny szczebel organizacji, który ograniczałby samodzielność organizacji uczelnianych. Tylko dla "koordynowania wspólnych działań" utworzono 11. listopada Radę Koordynacyjną NZS PCz i WSP. W jej skład weszli z WSP: Rafał Stępiak, Piotr Szymanowski, Iwona Pasternak, Gerard Żakowski, a z Politechniki: Czesław Nowak, Leszek Wachelko, Marek Gadaj, Tomasz Turlejski. Wspólnymi przedsięwzięciami obu TKZ-ów było organizowanie akademii 11. listopada, wieczoru poezji Cz. Miłosza, spotkań z Jackiem Kuroniem, Adamem Michnikiem, Jackiem Bartyzelem,

Marią Moczulską, Andrzejem Czumą.

Od początku NZS popierał działania "Solidarności", brał udział w akcjach protestacyjnych i strajkach ostrzegawczych ogłaszanych przez ten związek. 13. listopada przedstawiciele NZS z prawem głosu przyłączyli się do protestu częstochowskiej "Solidarności" w klubie "Ikar", który zakończył się zmianą władz wojewódzkich i miejskich. W grudniu 1980 Zrzeszenie zaczęło wydawać (początkowo na ręcznym powielaczu) pierwsze biuletyny: "Żak" na Politechnice i "Igła" na WSP. 15. stycznia 1981 dwóch przedstawicieli NZS-u brało udział w posiedzeniu Senatu WSP, na którym w obecności wiceministra szkolnictwa wyższego wybrano rektorem doc. dr hab. Włodzimierza Brzezina. W związku z przeciągającymi się rozmowami w Łodzi oba TKZ-ty ogłosiły 16. lutego gotowość strajkową. Tego samego dnia wiec studentów WSP proklamował strajk okupacyjny od godz. 8. następnego dnia. Wybrano komitet strajkowy, którym kierowali Karol Małolepszy (SZSP) i Zbigniew Gała (NZS). 18. lutego, po otrzymaniu potwierdzenia, że podpisano porozumienie łódzkie (w tym zgoda na rejestrację NZS), ok. godz. 18. zakończono strajk. Strajk na Politechnice, proklamowany na wiecu studentów 18. lutego przed południem, nie doszedł do skutku. Wybrano nawet komitet strajkowy, przewodniczącym został Leszek Wachelko, zastępcą Maciej Radziejowski (SZSP).

Po rejestracji NZS w kraju i na obu uczelniach odbyły się wybory do władz Zrzeszenia. 25. marca Walne Zebranie NZS WSP wybrało Komisję Uczelnianą w składzie: Andrzej Gęsiarz (przewodniczący), Piotr Szymanowski i Gerard Żakowski (wiceprzewodniczący), Jarosław Ciura, Lidia Gara i Uczelnianą Komisję Rewizyjną w składzie: Krzysztof Szytchny, Jacek Poloczek, Stanisław Ślusarczyk. NZS Politechniki obrało odmienną strukturę organizacyjną; grupa członków na roku wybierała Zarząd Roku i delegatów do Konwentu (władzy uchwałodawczej), który z kolei wybierał Zarząd Uczelniany (władzę wykonawczą). Na pierwszych zebraniach Konwentu 26. marca i 10. kwietnia przyjęto Statut NZS PCz, wybrano Marszałka (przewodniczącego) Konwentu - Jakuba Anissimo i Zarząd Uczelniany w składzie: Andrzej Lewandowski (przewodniczący), Włodzimierz Gidziela (wiceprzewodniczący), Andrzej Kaczmarek, Włodzimierz Bajor, Jan Sakiel, Joachim Henel, Wojciech Rotarski, Marek Filipecki, Wojciech Marcisz. Wybrano Uczelnianą Komisję Rewizyjną w składzie: Leszek Wachelko (przewodniczący), Janusz Baran, Zbigniew Sokół. Delegatami na I Zjazd NZS w Krakowie zostali: A. Lewandowski, W. Gidziela i J. Sakiel. Przedstawicielem środowiska częstochowskiego w Krajowej Komisji Koordynacyjnej NZS został Andrzej Gęsiarz (WSP). A. Lewandowski wpisany został w skład redakcji numeru pierwszego ogólnopolskiego pisma Zrzeszenia pt. "Nowy Indeks". 29. kwietnia utworzono Komisję Koordynacyjną NZS Częstochowa o charakterze podobnym do Rady Koordynacyjnej. W jej składzie byli z WSP: Lidia Gara, Andrzej Gęsiarz, Jarosław Ciura, a z Politechniki: Andrzej Lewandowski, Włodzimierz Gidziela, Jan Sakiel. W maju NZS liczyło - na Politechnice 185, a na WSP blisko 100 osób. W maju NZS Politechniki i WSP organizowały wspólne akcje. 3. maja zorganizowana grupa studentów przemaszerowała od gmachu WSP Alejami na Jasną Górę, gdzie wzięła udział w pielgrzymce akademickiej. Po zamachu na papieża, 15. maja, zwołano wiec studentów przed klubem "Politechnik" z udziałem duszpasterza akademickiego i przedstawicieli "Solidarności" częstochowskiej. Przyjęto rezolucję potępiającą sprawców zamachu i wystosowano telegram do Ojca św. Po wiecu przemaszerowano w cichym marszu Alejami na Jasną Górę, by uczestniczyć w nabożeństwie za zachowanie przy życiu i zdrowiu Jana Pawła II i o zdrowie prymasa Wyszyńskiego.

Zgodnie z ogólnopolską akcją protestacyjną w obronie więźniów politycznych, na 25. maja zaplanowano wiec i marsz protestacyjny w Częstochowie. Do ostatniego momentu ważyły się jego losy. Ostatecznie, po rozmowie z prezydentem Częstochowy, odstąpiono od pierwotnego planu. Odbył się tylko wiec studentów i "Solidarności" przed klubem "Politechnik", na którym przyjęto rezolucję z żądaniem uwolnienia więźniów politycznych. Delegacja złożona ze studentów (Gerard Żakowski, Andrzej Lewandowski, Wojciech Rotarski) oraz działaczy "Solidarności" (Jorgos Konstantinidis, Andrzej Kuligowski) przekazała rezolucję na ręce posła Kazimierza Męcika.

NZS prowadziło działalność wydawniczą, na Politechnice wydawano biuletyny "Żak" (6 numerów, od 10. grudnia 1980 do września 1981, redagowali m.in. Leszek Wachelko, Andrzej Kaczmarek, Jan Sakiel), "Mini-Max" (4 numery, od 12. kwietnia do 25. maja 1981, redagowali Jan Sakiel, Wojciech Rotarski, Lidia Gara), na WSP wydawano biuletyny "Igła" (3 numery, od 15. grudnia 1980 do 6. maja 1981, redagowali Jacek Różewicz, Jacek Chaszczyński, Gerard Żakowski, Piotr Głowacki, Piotr Szymanowski, Roman Bednarek), "Nasze Sprawy" (tylko jeden numer z 30. września 1981) oraz "Strajkuś" w listopadzie i grudniu 1981. Przy NZS WSP działało Studenckie Koło Filozoficzne, które wydało 3 numery

dwumiesięcznika "Synopsis" (do marca do sierpnia 1981, redagowali go Krzysztof Sztuchny, Mariusz Dobroczyński, Jerzy Kalowca, Tomasz Wiśniewski). Na Politechnice powstało jedyne niezależne wydawnictwo książkowe w regionie częstochowskim, które pod nazwą "Żak", a potem Niezależne Wydawnictwo Studenckie (NWS) wydało trzy broszury. Wydawnictwo tworzyli Jan Sakiel i Czesław Nowak. NZS nie miało dostępu do radiowęzła studenckiego (Radio "Przymaty"). Andrzej Lewandowski sprowadzał do Częstochowy literaturę drugiego obiegu, sam ją sprzedawał na stoisku przy wydziale metalurgicznym. Było to jedyne, oprócz sprzedaży przy Zarządzie Regionu "Solidarności", jawne stoisko z nielegalną "bibułą" w Częstochowie. Oba NZS-y zorganizowały biblioteczki wydawnictw niezależnych. Z NZS WSP był związany powstały w 1979 r. "Teatr Niespokojny" (Marek Pacholec i Anna Kamińska). Jego spektakl pt. "Powracająca fala", który w sposób artystyczny odnosił się do zmian posierniowych, zdobył pierwszą nagrodę na Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Debiutujących START 81 w Łodzi. Po wielomiesięcznych staraniach NZS Politechniki otrzymało lokal na klub studencki i jesienią 1981 przystąpiono do remontu i organizacji klubu "Extemum".

NZS brało udział w pracach ciał kolegialnych uczelni, choć konsekwentnie bojkotowało komisję dyscyplinarną. Na Politechnice brało udział, w ramach uczelnianego zgromadzenia wyborczego, w wyborze nowego rektora prof. Janusza Braszczyńskiego.

NZS widziało potrzebę utworzenia samorządu studenckiego, w grudniu 1980 NZS PCz opracowało jego projekt i wydrukowało w nr 1. "Żaka". Jednak pomimo późniejszych oddolnych inicjatyw (zob. "Mini-Max" nr 4.), do utworzenia samorządu nie doszło. Na Politechnice w ramach samopomocy zorganizowano bezpłatne konsultacje (geometria wykreślna) dla I roku budownictwa.

NZS Politechniki próbowało doprowadzić do utworzenia niezależnej organizacji młodzieży szkolnej w Częstochowie, ale bez powodzenia. Dopiero na początku grudnia 1981 grupa uczniów LO w Radomsku, która założyła Federację Młodzieży Szkolnej, nawiązała kontakt z NZS PCz.

2. czerwca Konwent odwołał Andrzeja Lewandowskiego ze składu Zarządu Uczelnianego. Formalnym powodem były zarzuty o brak zorganizowania pracy ZU. Andrzej stał się celem insynuacji i pomówień (pełnych aluzji i niedomówień) o "dziwne powiązania", o "kryminalną przeszłość". Andrzej był aktywnym uczestnikiem Duszpasterstwa Akademickiego, współpracował ze środowiskiem ROPCiO, przemyślał "bibułę" przez granicę z Czechosłowacją, po próbie przekroczenia "zielonej granicy" siedział w więzieniu w latach 1976-1980, w sierpniu 1980 był w stoczni gdańskiej. Jesienią 1980 nie brał udziału w zakładaniu NZS, bo był relegowany. Należy dodać, że w ogólnej atmosferze "porozumienia narodowego" nikomu nie przeszkadzał fakt, że niektórzy członkowie Zarządu byli członkami PZPR.

W czerwcu p.o. przewodniczącego ZU został Włodzimierz Gidziela. Na początku nowego roku akademickiego przeprowadzono na Politechnice nowe wybory. Marszałkiem Konwentu pozostał Jakub Anissimo, do Zarządu Uczelnianego wybrano: Włodzimierza Gidzielę (przewodniczący), Edwarda Mizerę, Marka Wawrzonowskiego, Krzysztofa Jarosa, Krzysztofa Woźniaka, Ryszarda Bębenka, Tadeusza Nadrowskiego, Ryszarda Zaleskiego, Andrzeja Kaczmarka, a do Komisji Rewizyjnej: Jana Sakiela, Marka Gadaję, Wojciecha Marcisza, Bogusława Łyczbę, Włodzimierza Bajora.

Strajk na WSI w Radomiu, u podłoża którego był konflikt wokół wyboru rektora, oraz żądanie przyspieszenia prac nad społecznym projektem ustawy o szkolnictwie wyższym były powodem strajków solidarnościowych w całym kraju. 12. listopada NZS na obu uczelniach przeprowadziło 6-godzinny strajk ostrzegawczy. Od 24. listopada trwał strajk okupacyjny na Politechnice (w budynku wydziału metalurgicznego) i WSP. W strajku brało udział po ok. 220 osób na każdej uczelni. Także od 24. listopada strajkowali wszyscy studenci (114 osób) w filii WSP w Kaliszu. 25. listopada "Solidarność" WSP przystąpiła do strajku rotacyjnego, "Solidarność" Politechniki przyłączyła się do strajku 16. grudnia. Strajk studentów zastał poparty przez władze akademickie, częstochowską "Solidarność", uzyskał pomoc (żywność, pieniądze, papierosy) również od poszczególnych zakładów pracy i mieszkańców miasta. Komitety strajkowe organizowały prelekcje z najnowszej historii Polski, projekcje filmów, koncerty muzyki poważnej i jazzowej (zespół Zbigniewa Namysłowskiego, "Tie Break", "Seven Up"). Codzienną mszę św. odprawiali duszpasterze ks. Ireneusz Skubiś i ks. Marian Duda. NZS WSP wydało 12 numerów dziennika strajkowego pt. "Strajkuś", który był redagowany przez Romana Bednarka, Marka Pacholca, Tomasza Michałowskiego, Ewę Śmietaną. Podczas strajku została przygotowana makieta pierwszego numeru nowego pisma NZS Politechniki pt. "Przybliżenia" (redagowali je: Wojciech Rotarski, Bogusław Łyczba, Tomasz Man, Jolanta Stachura), które miało zostać wydrukowane 14. grudnia.

7. grudnia w atmosferze wzmagającego się napięcia została utworzona Rada Koordynacyjna, która skupiła niezależne siły społeczne częstochowskiego regionu: "Solidarność" robotniczą, rolników, rzemieślników,

kierowców oraz Niezależne Zrzeszenie Studentów. Na Politechnice strajk zostaje rozwiązany w sobotę 11. grudnia, studenci WSP strajkowali do pierwszego dnia stanu wojennego 13. grudnia.

Władze stanu wojennego internowały członków NZS Politechniki: Andrzeja Lewandowskiego, Wojciecha Rotarskiego, Jana Sakiela, Marka Gadaję, a z WSP: Gerarda Żakowskiego, Jacka Chaszczynskiego, Marka Pacholca, Iwonę Pasternak. Inni, pochodzący z Częstochowy, internowani studenci, to: Wojciech Siemaszkiewicz i Piotr Głowacki (Uniwersytet Jagielloński), Tomasz Mysłę (Uniwersytet Łódzki).

Na początku stanu wojennego zaczęły spontanicznie powstawać małe konspiracyjne grupy studenckie. W podobny sposób odtwarzała się częstochowska "Solidarność", która przyciągnęła aktywniejszych studentów i NZS jako organizacja nie rozpoczęła w Częstochowie działalności podziemnej. Wyjątkiem była akcja deptania flagi sowieckiej 1. maja 1982 pod Jasną Górą, podczas której członkowie NZS WSP rozdawali ulotki sygnowane przez NZS. SB aresztowała wtedy Cezarego Stępnia (z WSP), który został internowany.

Niezależna aktywność studencka ogniskowała się wokół duszpasterza akademickiego ks. Mariana Dudy, który patronował niezależnemu ruchowi kulturalnemu przy kościele św. Wojciecha. Tam odbywały się Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej, prelekcje, wystawy, spektakle, projekcje filmów.

Drugi początek NZS w Częstochowie jest dziełem nowego pokolenia studentów. W marcu 1988 na WSP powstała podziemna grupa NZS, która skupiła studentów I roku (Wojciech Kiliński, Grzegorz Szczukocki, Andrzej Drzazga), nieco starszych (Cezary Tąder) i tych, którzy od kilku lat redagowali pismo "Kontekst" (Jacek Wicher, Arkadiusz Kowalik, Mirosław Wieczyński, później Jan Pawlikowski). "Kontekst" - legalne czasopismo Koła Polonistów ukazywało się od października 1986 do czerwca 1989 (13 numerów), początkowo zamieszczało wyłącznie twórczość własną studentów filologii polskiej i wychowania plastycznego, z czasem mogło reagować na zmiany polityczne i zamieszczało teksty dziennikarskie, m.in. na temat NZS.

Częstochowska grupa NZS korzystała z pomocy Grzegorza Ciury (brata Jarosława) - studenta Uniwersytetu Warszawskiego, który pośredniczył w nawiązaniu kontaktów z podziemną KKK i pomógł w wydaniu pierwszych druków. W listopadzie wydano numer pierwszy "Akcesu" (w redakcji W. Kilińskiego i G. Ciury), w którym zaprezentowano statut i cele Zrzeszenia. Dla zorientowania się w popularności NZS-u wśród studentów zorganizowano 13. grudnia 1988 akcję gaszenia świateł w akademikach.

Kontynuowano wydawanie biuletynu pod nową nazwą "Żaczek" (5 numerów do kwietnia 1989, redagowali go: A. Kowalik, J. Wicher, W. Kiliński, A. Drzazga, Sylwester Rozpończyk). W 1988 z inicjatywy duszpasterza akademickiego ks. Mariana Dudy powstał Katolicki Związek Akademicki "Emaus", po wiele miesiącach starań został zarejestrowany w Urzędzie Wojewódzkim w Częstochowie 7. lutego 1989. W jego władzach byli m.in. związani z NZS: Jarosław Ciura i Grzegorz Szczukocki. 7. marca 1989 zorganizowano otwarte zebranie informacyjne NZS w auli Duszpasterstwa Akademickiego, na którym ujawniono skład Tymczasowej Komisji Uczelnianej NZS WSP: Wojciech Kiliński (przewodniczący), Jacek Wicher i Cezary Tąder (wiceprzewodniczący), Arkadiusz Kowalik, Andrzej Drzazga, Mirosław Wieczyński, Sylwester Rozpończyk. Na spotkaniu obecni byli przyjaciele i opiekunowie duchowni NZS: ks. Marian Duda i doc. dr hab. Aleksander Świeżawski, oraz ok. 50 studentów WSP i Politechniki (m.in. członkowie NZS PCz i KZA "Emaus"). 14. marca NSZZ "Solidarność" wznowił działalność na WSP. W marcu 1989 na zebraniach (tzw. sejmikach) studenckich organizowanych przez ZSP i Radio "Pryzmaty" działacze NZS i KZA "Emaus" zgłaszali postulaty do władz uczelni: m.in. przekazanie NZS gabloty na działalność informacyjną, zakaz wstępu SB i MO na teren uczelni bez zgody rektora i samorządu studenckiego, wolny wybór prowadzących wykłady i ćwiczenia, zlikwidowanie praktyk robotniczych, zmianę rozliczenia semestralnego na roczny. Przedstawiciele tajnego jeszcze wtedy NZS (m.in. Jacek Wicher) brali udział w pracach komisji ds. opracowania nowego regulaminu samorządu studenckiego. W kwietniu 1989 odbyły się wybory do samorządu, przewodniczącym Uczelnianej Rady Samorządu Studentów WSP został Grzegorz Szczukocki, jego następcą od lutego 1990 był Marek Trąbski. Po odmowie rejestracji NZS, 24. maja przeszła ulicami Częstochowy do gmachu KW PZPR demonstracja z żądaniem relegalizacji NZS. Działacze NZS WSP współpracowali z Regionalnym Komitetem Obywatelskim "Solidarność" w kampanii wyborczej przed kontraktowymi wyborami do Sejmu i Senatu w maju 1989. W powołanym 20. października Częstochowskim Komitecie Obywatelskim znaleźli się: Wojciech Kiliński (członek prezydium), Grzegorz Szczukocki i Jarosław Ciura, byli też obserwatorami z ramienia CzKO w Wojewódzkiej i Miejskiej Radzie Narodowej.

Po wrześniowej rejestracji NZS, 19. października walne zebranie NSZ WSP wybrało nową Komisję Uczelnianą (Wojciech Kiliński (przewodniczący), Grzegorz Szczukocki i Jacek Wicher (wiceprzewodniczący), Marek Trąbski, Andrzej Drzazga, Tomasz Zajac, Ewa Włodyga, Piotr Dygoń,

Robert Tomzik, B. Doroś, R. Piwowarczyk) i Komisję Rewizyjną (Jarosław Ciura, Piotr Barciuk, Adam Pałecz). 30. października NZS WSP przyłączyło się do ogólnopolskiej akcji bojkotu studium wojskowego. Rektor zawiesił działalność studium wojskowego na okres 14.-29. listopada. Bojkot zakończył się po ustępstwach ze strony MON i MEN. Na WSP w dalszym ciągu nie zrealizowano postulatów m.in. swobodnego wyboru wykładowcy i wyboru przez studentów języków obcych na lektoracie. Od 30. listopada zaczął wychodzić nowy "Biuletyn Informacyjny NZS WSP Częstochowa" (w skład redakcji weszli: Piotr Dygoń (redaktor naczelny), Jacek Wicher, Marek Maculewicz, Jan Pawlikowski, Michał Ziołowicz), który w kwietniu 1990 zmienił nazwę na "Gazeta Wyborowa". Przez lata 80-te podwoiła się liczba studentów WSP, natomiast baza lokalowa uczelni pozostała właściwie bez zmian. Już w 1981 środowisko akademickie postulowało przejęcie okazałego budynku KW PZPR, ale wśród władz "Solidarności" dominował pogląd, że należy przeznaczyć go dla służby zdrowia. Władze komunistyczne umiejętnie przewlekły decyzję w tej sprawie do stanu wojennego. Wygrane wybory w 1989 stwarzały nowe możliwości, ale należało działać szybko, bo wiadomo było, że PZPR z własnej woli nie opuści budynku. Partyjna spółka "Progres" zarabiała na wynajmowaniu pomieszczeń, a PZPR nie płaciła za urzytkowanie budynku.

19. stycznia 1990, o godz. 13.30 NZS WSP rozpoczęło okupację gmachu. Grupa studentów (m.in. W. Kiliński, G. Szczukocki, T. Zajęc, M. Trąbski, R. Tomzik) zabarykadowała się w gmachu, wywiesiła transparenty na zewnątrz budynku i wysunęła żądanie przekazania budynku na potrzeby WSP. Akcja ta spotkała się z poparciem i pomocą "Solidarności" WSP, prorektora doc. dra hab. Włodzimierza Brzezina, ks. Mariana Dudy. Rozpoczęto rozmowy z prezydentem Częstochowy przy udziale przedstawicieli Zarządu Regionu NSZZ "Solidarność". Po ośmiu godzinach okupacji zakończono rozmowy podpisaniem porozumienia, w którym ustalono, że dotychczasowi najemcy opuszczą budynek, WSP otrzyma część pomieszczeń, a "podział pomieszczeń gmachu b. KW PZPR odbędzie się przy udziale NZS WSP". 16. lutego na spotkaniu prezydenta Częstochowy, przewodniczącego ZR NSZZ "Solidarność" Kazimierza Macińskiego, przewodniczącego Częstochowskiego Komitetu Obywatelskiego Jerzego Zajęca i przewodniczącego NZS WSP Wojciecha Kilińskiego podjęto ostateczną decyzję o przekazaniu budynku w całości WSP. Na początku kwietnia WSP przejmuje wywalczony gmach. 22. lutego walne zebranie NZS WSP dokonuje zmian w Komisji Uczelnianej. Odwołuje J. Piwowarczyka i B. Doroś, przyjmuje rezygnację Marka Trąbskiego i Grzegorza Szczukockiego, wybiera Tomasz Zajęca wiceprzewodniczącym KU, oraz Michała Ziołowicza i Cezarego Bedkę. Przed wyborami do Rady Miejskiej KU NZS WSP udzieliła poparcia Jarosławowi Ciurze. W październiku 1990 Sejm uchwalił nową ustawę o szkolnictwie wyższym, która utrwaliła demokratyczny ustrój uczelni. Tym samym zakończyły się dwa pierwsze okresy tworzenia Zrzeszenia i budowania podwalin pod jego działalność.

Przynajmniej od marca 1989 NZS działało ponownie także na Politechnice. Jego działalność koncentrowała się na uczelni, nie wydawano druków, działacze nie dali się poznać w życiu społecznym miasta, toteż trudno dodać tu coś więcej.

WOJCIECH ROTARSKI